

DEL 4

DOMSTOLSKONTROL

Indledning

Formålet med kapitlet er at give en introduktion til domstolskontrol, som foregår ved EU-Domstolen og ved de nationale domstole.

EU-Domstolen har ifølge TEUF art. 19 specialretter, hvor der sikres overholdelse af lov ved fortolkning og anvendelse af traktaterne.

Ifølge TEU art. 19(3) omfatter EU-Domstolens jurisdiktion ikke alle sager. Derfor er Domstolen omfattet af princippet om kompetencedeling, jf. TEU art. 5, hvor det er bestemt, at Domstolen kun kan afgøre de spørgsmål, som udtrykkeligt er omfattet af traktaterne. I tilfælde af sagen ikke falder under de traktatfæstede søgsmålstyper, skal sagen afgøres ved den nationale domstol.

Dog omfatter EU-Domstolen jurisdiktion ikke den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik, jf. TEU art. 24(1) og TEUF art. 275.

De forskellige sagstyper

Der eksisterer fem forskellige sagstyper, som EU-Domstolen har hjemmel til at behandle. Sagstypen og hjemlen kan illustreres således:

Sagstype	Hjemmel
Præjudicielle spørgsmål	TEUF art. 267
Traktatbrudssøgsmål	TEUF art. 258 og 259
Annulationsøgsmål	TEUF art. 263
Passivitetssøgsmål	TEUF art. 263
Erstatningssøgsmål mod Unionen	TEUF art. 340, jf. art. 268

Forskellen på præjudicielle spørgsmål og direkte søgsmål

De direkte søgsmål er en betegnelse for de sager, som man kan anlægge direkte ved EU-Domstolen. Dette omfatter:

- Traktatbrudssøgsmål
- Annulationsøgsmål
- Passivitetssøgsmål
- Erstatningssøgsmål

EU-Domstolen har efter TEUF art. 276 kompetence til at afgøre præjudicielle spørgsmål. Dette er bl.a. for at sikre en effektiv og ensartet anvendelse af EU-retten og for at sikre, at EU-retten bliver fortolket korrekt hos de nationale domstole.

Indledning

TEUF art. 267 giver de nationale myndigheder mulighed for at foretage en præjudiciel forelæggelse.

En præjudiciel forelæggelse kan ske ved, at den nationale myndighed - enten af egen drift eller efter anmodning fra parterne - konstaterer, at realiteten i sagen rummer et spørgsmål. Oftest stilles spørgsmål vedrørende:

- Fortolkning af traktaterne, eller
- Gyldigheden og fortolkningen af EU-retsakter

Dette beskrives yderligere i afsnit 13.2.

De nationale myndigheder har generelt vid adgang til at indbringe præjudicielle spørgsmål for EU-Domstolen, hvis det f.eks. skønnes, at en sag frembringer problemer vedrørende fortolkningen eller gyldigheden af EU-retlige bestemmelser, som der skal træffes afgørelse om.

Processen ved anlæggelse af præjudicielt spørgsmål

Hvis der under en retssag i en national myndighed opstår tvivl vedrørende fortolkningen af EU-retten, kan domstolen udsætte sagen og dermed forelægge tvivls-spørgsmålet for EU-Domstolen. EU-Domstolen besvarer herefter spørgsmålet i form af en dom. Herefter skal den nationale myndighed træffe afgørelse med hensyn til Domstolens afgørelse.

Et præjudicielt spørgsmål kan som udgangspunkt kun forelægges af en national domstol, hvor parterne i sagen, som verserer for den nationale domstol, medlemsstaterne og de europæiske institutioner, har adgang til at deltage i proceduren.

EU-Domstolens kompetence

EU-Domstolens kompetence følger af TEUF art. 267. Ifølge bestemmelsen har Domstolen derfor adgang til at afgøre præjudicielle spørgsmål om fortolkning af traktaterne (se afsnit 13.3.1) samt gyldigheden og fortolkning af EU-retsakter (se afsnit 13.3.2).

Fortolkning af traktaterne

Ifølge TEUF art. 267(1)(a) har EU-Domstolen mulighed for at afgøre præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af traktaterne.

I relation hertil kan EU-Domstolen f.eks. besvare spørgsmål om, hvorvidt en bestemmelse i en traktat har direkte virkning.

NB! Det følger modsætningsvist af bestemmelsen sammenholdt med TEUF art. 267(1)(b), at EU-Domstolen ikke har kompetence til at afgøre, hvorvidt en traktat er gyldig.

13.3.2

Gyldigheden og fortolkning af EU-retsakter

EU-Domstolen har kompetence til at afgøre gyldigheden og fortolkningen af retsakter, som er udstedt af Unionens institutioner, jf. TEUF art. 267(1)(b).

I praksis er forordninger og direktiver omfattet af bestemmelsen. Heraf kan det påpeges, at det ikke er en betingelse, at der er tale om en bindende retsakt, jf. **Grimaldi-sagen C-322/88**.

Konkret tager EU-Domstolen stilling til fortolkningen og gyldigheden af jus, hvor den nationale ret skal foretage subsumptionen. I praksis afgør EU-Domstolen dog også selve hovedsagen.

Ydermere har EU-Domstolen enekompetence til at fastslå, at en EU-retsakt er ugyldig, jf. **Foto-Frost, sag C-314/85**.

Følgende retsakter er ikke omfattet af bestemmelsen:

- EU-Domstolens egne domme
- Den primære EU-ret. Det betyder derfor, at EU-Domstolen ikke tager stilling til gyldigheden af traktaterne.
- EU-Domstolen kan ikke træffe afgørelse om gyldigheden af national ret. Domstolen har dog beføjelse til at forsyne nationale myndigheder med fortolkningsbidrag.

13.4

Forelæggelsesberettigede instanser

De forelæggelsesberettigede instanser er retterne i medlemsstaterne. Ved bedømmelsen af hvorvidt et organ er en ret i bestemmelsens forstand, skal der tages hensyn til følgende:

- Om organet er oprettet ved lov
- Om organet er permanent
- Om organet har virkning som en obligatorisk retsinstans
- Om organet anvender en kontradiktorisk sagsbehandling (dette er dog ikke et krav)
- Om organet træffer afgørelse på grundlag af retsregler, samt
- Om organet er uafhængigt

Hvis det organ, som forelægger spørgsmålet, ikke indgår i medlemsstatens almindelige domstolssystem, så vægter EU-Domstolen, om organet er uafhængigt, og om organet udgør en obligatorisk retsinstans.

Danmarks almindelige domstole er direkte omfattet af bestemmelsen. Derudover har EU-Domstolen bestemt, at Arbejdsretten, Klagenævnet for Udbud og Faglig voldgift også er omfattet.

13.5

Forelæggelsesretten

En retsinstans i en medlemsstat er berettiget til at forelægge et præjudicielt spørgsmål for EU-Domstolen, hvis

1. Spørgsmålet rejses i forbindelse med en verserende retssag, og
2. Afgørelsen af spørgsmålet er nødvendigt, for at der kan afsiges dom.

Hvis disse betingelser derfor er opfyldte, så har EU-Domstolen pligt til at besvare spørgsmålet.

13.6

Forelæggelsespligten

Hvis afgørelsen ifølge de nationale regler ikke kan appelleres, så er retten forpligtet til at indbringe sagen for EU-Domstolen, jf. TEUF art. 267(3). Bestemmelsen har dermed til formål at forhindre, at der ikke skabes national praksis, som ikke er i overensstemmelse med EU-retten. En national domstol kan ifalde erstatningsansvar, hvis de tilsidesætter forelæggelsespligten, jf. **Köbler-sagen C-224/01**.

Hovedreglen er, at der foreligger en forelæggelsespligt, hvis der ikke er en ap-pelmulighed. Følgende betingelser skal derfor være opfyldte:

1. Spørgsmålet rejses i forbindelse med en verserende retssag
2. Afgørelsen af spørgsmålet er nødvendigt, for at der kan afsiges dom, og
3. De nationale retsafgørelser må ikke kunne appelleres

Der forekommer følgende undtagelser til hovedreglen:

HR: Forelæggelsespligten

U1: Hvis spørgsmålet er identisk med et tidligere spørgsmål

U2: Hvis spørgsmålet ikke giver anledning til rimelig tvivl

UU2: Tvist omkring gyldigheden af retsakter

U3: Spørgsmålet er irrelevant for sagens afgørelse

13.6.1

U1: Spørgsmålet er identisk med et tidligere spørgsmål

Hvis spørgsmålet tidligere har været genstand for en præjudiciel afgørelse i et

lignende tilfælde, bortfalder forelæggelsespligten.

Selvom forelæggelsespligten bortfalder, betyder det ikke, at retten til at spørge EU-Domstolen til råds bortfalder, jf. **CILFIT-sagen C-283/81**.

13.6.2

U2: Spørgsmålet giver ikke anledning til rimelig tvivl

EU-retten kan fremgå så klart, at der ikke kan foreligge rimelig tvivl vedrørende afgørelsen af det rejste spørgsmål (acte clair-doktrinen).

Inden dette gør sig gældende, skal det være bevist, at de øvrige medlemsstater eller EU-Domstolen ikke finder tvivl om afgørelsen, jf. **CILFIT-sagen C-283/81**. Afslutningsvis kan det tilføjes, at Acte Clair-doktrinen ikke gør sig gældende ved spørgsmål om gyldigheden af EU-retsakter. Der foreligger derfor en undtagelse til undtagelsen.

13.6.3

U3: Spørgsmålet er irrelevant for sagens afgørelse

Der foreligger ikke en forelæggelsespligt, hvis ikke spørgsmålet er relevant. Et spørgsmål anses som værende irrelevant, hvis spørgsmålet under ingen omstændigheder kan påvirke sagens afgørelse.

13.7

Retsvirkningerne af et præjudicielt spørgsmål

Præjudicielle spørgsmål skaber retsvirkninger for både EU-Domstolen og den nationale ret.

13.7.1

Retsvirkninger for EU-Domstolen

EU-Domstolen er af hensynet til klarhed og retssikkerhed bundet af forelæggelsesafgørelsen.

Som hovedregel har EU-Domstolen pligt til at besvare de præjudicielle spørgsmål fra en national ret. EU-Domstolen kan dog afvise anmodningen, hvis det fremgår, at den ønskede fortolkning ikke har forbindelse til hovedsagen. Ydermere kan EU-Domstolen også afvise hypotetiske spørgsmål, og hvis Domstolen ikke råder over de oplysninger, som er nødvendige for at foretage en saglig besvarelse af spørgsmålet.

13.7.2

Retsvirkninger for den nationale ret

Den nationale ret har pligt til at lægge EU-Domstolens afgørelse til grund for sin afgørelse. På samme måde, som den forelæggende ret bliver bundet af afgørelsen, bliver de resterende medlemslande det ligeså.